

**YAĞMURUN MUSİBET, SİYASETİN HÜSRANA DÖNÜŞMESİNİN
ROMANI**

-Tarık Buğra'nın Yağmuru Beklerken¹'i Üzerine Bir Çözümleme-

**A Novel On The Transformation Of Rain Into Calamity And Politics Into
Despair – A Study On Tağrik Buğra's "Waiting For Rain"**

Dr. Vedat KURUKAFA*

ÖZ

Cumhuriyetin ilk çok partili denemesi olarak Serbest Fırka'nın siyasetin ve halkın seçenekleri arasına dâhil edilmesini ana olay olarak ele alan romancı metnin kurgusal gerilimini ve teşkilini işleniş sırasına göre şu kaygılar ve çatışmalar üzerine bina eder:

Kuruluş aşamasındaki yeni devlet yapısının toplum üzerindeki etkileri
Muhafazakâr değer ve duyarlılıklarla, modernist değerlerin çatışması
1929 dünya ekonomik buhranının ve şiddetli kurak tehlikesinin kasaba halkını derinden sarsması

Halkın hak arama ihtiyaç ve talepleri

Roman birikimimizde, Gürsel Aytaç²'in teşhisiyle çağ ve dönem romanları arasında zikredilen bu eser, ele aldığı zaman dilimi ve olayları, roman sanatının incelik ve usulleri çerçevesinde başarıyla ortaya koyan bir örnektir.

Anahtar Sözcükler: Yağmur, siyaset, toplum – devlet, hüsrân.

ABSTRACT

The novelist who deals, as a main event, with the inclusion of the Liberal Party (Serbest Fırka) among the choice of politics and the people, as a first trial of the Republic to start a multi-party experience, bases the text's fictional tension and structure on the following concerns and conflicts, in squence of narration.

The effects of the newly established state structure on society

The conflict between conservative values and sensitiveness and modernist values.

The profound effects of the 1929 world economic crisis and severe draught on the people of the town

The need and desire of the people to ask for their rights

This novel mentioned by Gürsel Aytaç as one of the novels of the period is a sample in our novelistic knowledge which successfully presents the time

¹ Bu yazıda kitabın İletişim Yayınları, İstanbul, 2004 baskısı kullanıldı. Kitaptan yapılan alıntıların tamamı eserin bu baskısından olacaktır.

* Muğla Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğrt. Gör.

² Gürsel Aytaç, *Çağdaş Türk Romanı Üzerine İncelemeler*, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1999, s.234.

period and events it depicts, by using the techniques and methods of the art of the novel, according to the findings of literary theory.

Keywords: Rain, Politic, state-society, despair.

GİRİŞ

Roman Hakkında Tanıtıcı Birkaç Söz

“Yağmur Beklerken” Ötüken yayınları arasında 1981 yılında basılmıştır. Roman, her biri başlıklı on bölümden oluşmuştur. 1930'ların genel manzarası ve Serbest Fıkra'nın kuruluşunu anlatan bir roman olması dolayısıyla “tarihi roman”³ olarak görülebilir. Fethi Naci, Kemal Tahir'in “Yol Ayrımı” ile “Yağmur Beklerken”i karşılaştırdığı yazısında, Tarık Buğra'nın bu eserin tarihi roman bağlamında “Yol Ayrımı”ndan daha başarılı olduğundan ifade eder.

“YAĞMUR BEKLERKEN”DE NE/LER BEKLENİR?

Romanın Adı ve İçeriği

Tarık Buğra, Yağmur Beklerken romanında, yağmuru hem açık anlamında hem de sembolik olarak kullanmıştır. Yağmur, romanda birkaç memur dışında herkesin dört gözle beklediği bir kurtuluş çaresidir. Kasabalının geçimi yağmura bağlıdır. Herkes bilerek ya da bilmeyerek onunla gelecek rahmeti, bereketi beklemektedir. Yağmur yağmazsa pancarlar kuruyacaktır. Deli Yakub bile bunun farkındadır. “*pancar yaprakları daha kedi kulağı kadar kurumuştur.*” (s.57)

“Oysa pancar her şeydir, pancar olmazsa bütün evler suyu çekilmiş bir değirmene dönecektir. Beş yıl önce olan kuraklığın ardında bıraktığı yıkıntı anca giderilebilmiştir. (s.56) Yağmur, “*korku ve ümit*” arasında *beklenmektedir. Gelmeyişi bir yıkım olacaktır. Nitekim yağmur yağmaz ve halk patlamaya hazır bir bomba gibi en küçük bir olayda birbirine düşer. “Yargıca, ‘ne oldu bu kuzu gibi millette’ dedirten şeydi bu: herkes barut; dokunmaya gelmiyor. Bu kadarına şaşan yargıç bey, birde evleri görse acaba ne der? Hatır, gönül, saygı unutulup gitmişe hiç bilinmemişe döndü. Kasaba bütünlüğünü kaybetti... evler bile!”*(s.57)

Yağmurun gelmeyişiyle halk, sosyal ve psikolojik anlamda huzursuz olmuş, kasabanın günlük hayatında problemler görünmeye başlamıştır. Belediye reisi ve fırka başkanının çaydaki suyun çiftçilere dağılımını adaletli bir şekilde yapmayı, kendi yakınlarına öncelik tanımaları, yağmurun yağmaması ile ortaya çıkan sosyal bozulmanın göstergesidir.

³ Mehmet Can Doğan, “Tarihi Romanın Dinamikleri ve Son Onbeş Yıllık Tarihi Romanları”, *Türk Yurdu Dergisi*, S.153-154, İstanbul, Mayıs-Haziran 2000, s.150.

Halk, yağmurun yağması için yağmur duasına da çıkar. Ancak çok az bir yağmur yağar. Bu da halkın beklentisini karşılamaz, yağmurun yağması ancak ekinlerin olgunlaşmasından sonra gerçekleşir. “*bin bir kazandan boşanır gibi*” ve sonra da doluya çevirerek zamansız yağar. Bu gecikmiş ve aynı zamanda faydadan çok zarar veren bir yağmurdur.

Tarık Buğra, yağmurun beklenişini gerçek anlamıyla kullanmakla birlikte Serbest Fırka'nın kuruluşu ve halkın Serbest Fırka'dan beklentilerini de bir tür yağmura benzeterek yağmuru bir metafor olarak kullanmıştır. Halk, Cumhuriyet Halk Fırkası'nın yaptığı usulsüzlüklerden, alınan haksız vergilerden kurtulmak için Serbest Fırka'yı beklenen bir yağmur olarak görmüştür. İnsanlar, Deli Yakub'un yağmurun neler getireceğini bilmeden istemesi gibi, Serbest Fırka'ya umut bağlamışlar ama beklenen olmamıştır. Yağmurun faydadan çok zarar vermesi gibi fırka da halka zarar vermiş, zamansız gelmiştir.

Olay Örgüsü İçinde Kaygı/lar'ın Kurgusu Gerelim Oluşturulmasında Rölü

Roman, on bölüme ayrılmış ve bu her bir bölüme de çeşitli başlıklar verilmiştir. Bu başlıklar sırasıyla şunlardır:

“Bir Açılış Töreni”, “Bir Başka Açılış”, “Tavuğuna mı Kışt Dediklen Oğlum”, “Yerle Gök Arasında”, “Başka Bulutlar”, “Bir Ben Vardır Bende Benden İçeri”, “İnsana Bir de Düşman Lazım”, “Bir Avuç Toprağa Kıyıl u Kaal”, “Dağı Dağa Kavuşturan”, “Irmaklar Yokuş Yukarı Akmıyor”.

Yazar, daha birinci bölümde “tematik güç” ve “karşı güç” kişilerini karşı karşıya getirmiş. Rıza Efendi ve Rahmi, Cumhuriyet Halk Fırkası mutemedi ve belediye reisinin yaptırdığı parkın açılışındadırlar. Rıza Efendi parkı beğenmez ve kendisiyle ilgilenilmediği içinde kızgındır. Bu bölümde geriye dönüş tekniğini kullanarak roman kişileri hakkında okuyucu bilgilendirilir.

İkinci bölüm, “Bir Başka Açılış” adını taşımaktadır. Bu, Serbest Fırka'nın açılışındadır. Kasabanın en ünlü avukatı Kenan Bey, kasabada yeni fırkanın bir temsilciliğini açmak istemektedir. Yağmur beklentisi ve fırka etrafında gelişen olaylar başa baş gitmektedir. Cumhuriyet Halk Fırkası taraftarları su meselesi yüzünden halka zulmetmektedir. Rahmi ve Rıza Efendi, firkadan uzak durmak ve böylelikle kasabadaki iyi durumlarını bozmak istememektedirler. Yağmurun yağmaması üzerine Rahmi, pancarların sulanabilmesi için pompa getirtir ve kuyu kazdırır. Burada geriye dönüşlerle kişiler tanıtılır, onların geçmişleri hakkında bilgiler verilir. Üçüncü bölüm, Rahmi'nin pompası ve yeni partiye katılmak kararsızlıkları, nihayet partiye katılmamasının anlatılması ile geçer.

“Yerle Gök Arasında” adlı dördüncü bölümde can çekişen halkın gergin bekleyişi anlatılır. Az da olsa yağmur yağmıştır; ancak bu kadarcık yağmur onların beklentilerini karşılamaz Deli Yakub’un suyun adaletsiz dağılımı ile ilgili bir sözü yüzünden Rıza Efendi ve Gülbeyazların Asim Ağa atışır. Bu bölümde taraflar arasındaki gerginlik artmaya başlamıştır. Gerginliğin sebebi Rahmi’nin yeni fırkaya gireceği söylentileridir. Kenan Bey, Rahmi’ye ısrar etmektedir. Beşinci bölümde bu meselesinden dolayı aile meclisi toplanır. Buradan bir karar çıkmaz. Rahmi, sahip olduklarını kaybetmekten korkmaktadır. Nitekim partiye katılmayacağını Kenan Bey’ bildirecektir. Ancak, altıncı bölümde başlığında haber verdiği gibi –“Bir Ben Vardır Benden İçeri”- Rahmi, Kenan Bey’in hasta halini görünce parti işini kendisinin yürütebileceğini ifade eder. Partinin belde başkanı olur. İki partinin taraftarları arasında gerginlik başlar. Belediye Reis’i, hâkim, kasabanın zengin ailelerinden Gülbeyazlar ve Cumhuriyet Halk Fırkası’nın mutemedi ve Halkçı Fırka taraftarları yeni parti taraftarlarını hiç de iyi karşılamamışlardır. Artık herkes gazete takip etmektedir ve bu gazetelerin tetikçi yazarları halkı birbirine karşı kışkırtmaktadır. Rahmi de bu sebeple düşman kazanır. Bacanağı bile kendisine karşı tavır alır. Yedinci bölümde Halk Fırkası müfettişlerinden Hilmi Bey’in kasabaya gelmesi, tarafların daha da kızışmasına sebep olur. Müfettiş, Rahmi’ye karşı oldukça iyi davranır ve hareket tarzını beğenir. Rıza Efendi, partiye güvenmemekte üst kesimlerin parti kapansa da zarar görmeyeceğini, ama halkın bundan çok zarar göreceğini düşünmekte, bununla birlikte yeni fırkanın Gazi tarafından kendisine karşı olanların daha da iyi tanınması için kurulduğuna inanmaktadır. Rahmi, partinin işlerinden ailesine zaman ayıramamakta, bu yüzden de partiyi bırakmayı düşünmektedir.

Sekizinci bölümde Kenan Bey’in vefatından dolayı Rahmi İstanbul’a gider. Bu vesileyle Müfettiş Hilmi Bey ve Naki Bey’lerle görüşür. Kendisine mebusluk teklif edilir. Rahmi, kasabaya döndüğünde insanların az sonra yapılacak olan belediye seçimleri yüzünden diken üstünde olduğunu fark eder. O, mahsulün iyi olmayışı ve vergilerin daha da artması karşısında bu seçimin kazanmanın zorunlu olduğuna inanmaktadır. Bu zorunluluk, romanda “leitmotiv” tekniğiyle “Seçimi kazanabilirdi. Kazanmalıydı.” İfadesiyle verilmektedir. Dokuzuncu bölümde belediye seçimleri yapılır, seçim esnasında Halkçıların oyların sayımında usulsüzlük yapmalarından dolayı halk, Kaymakam ve Gülbeyazların Mahmut’un üzerine yürür. Rahmi buna engel olur. Seçimi Serbest Fırka kaybeder.

Romanın son bölümünün zamanı bir güz başlangıcıdır. Mahsul, daha tarladayken şiddetli yağmur ve dolu yemiş, rahmet olarak beklenen yağmur, musibet olmuştur. Ama ekinler kısa bir zaman içinde başlarını yeniden doğrultur. Bu arada Rahmi de mebusluğa aday olmuştur.

Yukarda genel hatlarıyla verilen olay örgüsünde kurgusal gerilimi sağlayan kaygılar, işleniş sırası göz önünde tutularak şu şekilde sıralanabilir:

1. Kuruluş aşamasındaki yeni devlet yapısının Anadolu insanındaki yansımaları
2. Muhafazakâr değer ve duyarlılıklarla modernist değerlerin çatışması
3. 1929 ekonomik buhranı ve şiddetli kuraklık tehlikesi
4. Halkın hak arama talebi

Eser boyunca adeta onun var oluşu sebebini oluşturan bu tür kaygılar kimi zaman alttan alta kimi zaman başat unsur olarak eserin kurgusal gerilimi oluşturmuştur.

Kuruluş aşamasında olan Türkiye Cumhuriyeti henüz demokratik bir yapıyı bütün kurumlarıyla oturtamamış. Kurulanlar ise gerektiği şekilde işletilmemektedir. Zaman, tek bir partinin iktidar olduğu “Tek Parti” dönemdir ve parti, halktan alacağı vergi miktarını dilediği şekilde belirlemektedir. Bu esnada parti temsilcileri kimi zaman büyük haksızlıklar yapmakta bu da halkın tepki göstermesine neden olmaktadır.

Yeni rejim, yeni bir zihniyet oluşturmak için yeni bir felsefe ile gelmiştir. Gazi, modern Türkiye'nin kurulması için çeşitli devrimler yapmış ne var ki bu devrimler halkın geleneksel değerleri ve inançlarıyla çoğu zaman örtüşmemiş ve halktan tepki görmüştür. Eserde kasaba kaymakamı parkın açılış konuşmasında “*Cumhuriyet nerdeyse yedinci yaşını tamamlayacak da, herifler avratlarını hâlâ sakınır toplumdan*” (s.17) demiştir.

İnanç ve duyarlılık eksenindeki çatışmalarla birlikte 1929 ekonomik buhranı ve şiddetli kuraklık halkın geçim kaynağı olan pancar ve ekinleri perişan etmiş, bu da mevcut su kaynaklarının kullanımı dolayısıyla gerginliklerin oluşmasına sebep olmuştur. Fırka başkanı ve belediye reisinin kendi akrabalarına öncelik tanımaları kasabanın delisinin bile tepkisine neden olur.(s.57)

Hak arayışı sadece kasaba halkına ait küçük bir topluluğu ilgilendiren münferit olaylarla sınırlı değil hemen hemen ülkenin bütününde var olan bir meselesidir. Yazar da bu meseleyi kahramanların bakış açısıyla değil, doğrudan kendisi ifade etmiştir; “*Haklıydı Rahmı: Halk Fırkası mutemetleri... Maliye kazanç ve musakkafât vergileri... kopulan alışkanlıkların bıraktığı... patlamak için bir delik arayan öfkeler... akıl erdirilemeyen ve peş peşe gelen yeni'lerin diken diken tedirginlikleri... aranamadıkları... çünkü aranma kapaları sağır olduğu için baş kaldıraya aş eren halk'lar!*”

Bütün bu kaygılar, romanın kurgusal geriliminin oluşmasında, çatışma/lar'ın meydana gelmesinde etkili olur.

Sembolik Değer Kazanan Varlık ve Nesnelere

Eserin başından sonuna kadar yağmur ve Serbest Fırka arasında belirgin bir ilişkinin olduğu göze çarpar. Bereketli bir mahsul almak için yağmur "beklenir". Cumhuriyet Halk Fırkası'nın yaptığı olumsuz işlerden kurtulup, daha rahat bir yaşama kavuşmak için Serbest Fırka da "beklenir". Ancak ikisi de sadece beklenirler; onlar gelmezler. Bu durum, Samuel Beckett'in ünlü tiyatro eseri "Godot'yu Beklerken" de vurgulanan duruma benzer. Yağmur yağmasına yağar, ne var ki bu, beklenen yağmur değildir; çünkü zamanında gelmemiştir. Serbest Fırka kurulur, ne var ki, oda kendisinden bekleneni getirmemiştir. Yağmur ve fırka ilişkisi romanda Kenan Bey'in bakış açısından verilir: "...Düşündüm ki, insanların ve cemiyetin duasını bilmedikleri, çünkü ne olduğunu bilmedikleri bekleyişleri... şöyle söyleyeyim... idrak edemedikleri ihtiyaçları vardır. Halk onları, ancak, toprağın yağmur beklediği gibi bekler: Dilsiz, kelimesiz, aksülamelsiz." (s.105) Eserde su pompasına da sembolik bir değer yüklenmiştir. Rahmi'nin kuraklık sebebiyle getirdiği pompa, kötü gidişata bir çözüm bulmak amacıyla getirilmiştir. Yeni fırkanın kurulmasının amacı da budur. (s.105)

Kasabada açılan parka dikilen akasya ağaçları da sembolik değeri olan varlıklardan biri olarak görünmektedir. Rıza Efendi, parktaki akasya ağaçlarına pek hoş bakmaz ve akasya yerine niçin çınar dikilmediğini sorar. Ona göre parka akasya ağaçlarının dikilmesinin nedeni akasyaların daha çabuk büyümesidir.(s.10) Çınar ağacı, kültürümüzde geleneği, özel olarak da Osmanlıyı simgeleyen bir ağaçtır. Klasik Türk edebiyatında çınar devlete benzetildiği gibi bazen de mürşide benzetilir. Oysa akasyanın çabuk büyümeğe başka bir çağrışımı yoktur. Rıza Efendi'ye göre akasya dikenlerin – ki bunlar iktidar olan Cumhuriyet Halk Fırkası olabilir – hemen büyüdüğünü görmek için bu tercihte bulunmuşlardır. (s.10) bu bakış açısı iki zihniyet arasındaki derin görüş farklılığının bir işareti olarak değerlendirilebilir.

D.S. Biand, anlatıma dayalı edebi eserlerde mekânın üç işlevi olduğunu söyler: *Somut ve fiziki bir çevre yapmak, karakterlerin duygularını anlatmak ve onunla okur arasında yakınlık kurmak, sembolik bir rol yüklemek.*⁴ Tarık Buğra, eserde yer alan kimi mekânlara sembolik anlamlar yüklemiştir. Bunların en belirgin olanı, Rahmi'nin evinin bahçesidir. Bahçe, yaz başında " *en tatlı yeşiller*" içindedir ve Rahmi onu " *gözü gibi sakınır*".(s.23) Yaz sonuna

⁴ Philip Stevick, *Roman Teorisi*, Çev. S. Katrancıoğlu, 2. basım, Ankara 2004, s.263-278.

gelindiğinde ise bahçe tarumar olmuştur. “Ağaçların paslı sarı ve kahverengi yaprakları yerleri kaplamış. Kalan yeşillerin kimi uçuk, kimi karaya çalıyor. Toprak kansızlaşmış. Ölüm bitkilere, sanki ondan yavaş yavaş sızıyor: Patlıcan, domates, biber... en çok da kabak ve hıyar fideleri solmuş, pörsümüştü, kendilerini salıvermişler.

İlerideki kertelerin birinde, üzerine uçuk sarı düşmüş bir domates... ceviz irisi bir şey... büyüme de, kızıllaşmaya da feri yetmemiş, yeşilini giderememiş uçuk bir pembe de kalmış... o da bir yanıyla. Artık su kar etmez ona.. Yararlanamaz artık sudan”(s.219) Bozulan ve tarumar olan belki de bahçeden çok halkın kendisidir. Umutlar suya düşmüş, beklenen rahmet ya az gelmiş ya da zamanında gelmemiştir. (s.219) bu haliyle Rahmi'nin bahçesi adeta toplumun Serbest Fırka'dan “Beklentisi”ni simgelemektedir. Beklentiler hüsrarla sonuçlanmıştır.

Karakterler

a. Başkahraman

Tarık Buğra, karakter yaratmada başarılı bir romancıdır. Kahramanlar, zaman ve mekân bağlamı göz önüne tutulduğunda olaylar karşısında tutarlı tutumlar sergiler. Bu da yazarın tarihi roman yazmadaki başarısının bir sonucudur.

Tarık Buğra, karakterlerini tanıtırken kim kahramanları eserin başında tanıtmış kimilerini de olay akışı içinde vermiştir. Romanın akışı içinde kahramanların tanıtılması eserdeki merak unsurunu arttırmıştır.

Romanda başkahraman Rahmi'dir. Yazar, ayrıca romanında kahramanların isimleri ve eserdeki işlevleri arasında da bir bağ kurmuştur. Rahmi, adının anlamına uygun olarak halka rahmet getirmesi için kendisine umut bağlanan kişidir. Kuraklıkta ekinlerin daha iyi olması için “pompa” getirmek fikri onundur. Toplumun, Cumhuriyet Halk Fırkası'nın yaptığı adaletsizliklere karşı Rahmi'nin temsilcisi olduğu Serbest Fırka'dan beklenti içinde olmaları yine bu tezi desteklemektedir.

Rahmi nitelikleri özellikleriyle “yuvarlak” bir karakterdir.⁵ Roman boyunca karşılaştığı olaylara hem hayatı bakışı, hem de ondan beklentileri değişmiştir. O, birey olarak roman boyunca olgunlaşma süreci yaşamıştır. Bununla beraber Rahmi'nin olgunlaşmasında Rıza Efendi ve Kenan Bey büyük öneme sahiptir. Rene Girard'ın “arzu üçgeni” olarak tanımladığı, modele duyulan hayranlık – düşmanlık diyalektiği üzerine kurulu “dolayımlayıcı” (özneyi nesneyi

⁵ E.M, Forster, *Roman Sanatı*, Çev. Ünal Aytür, Adam Yayınları, İstanbul 1985, s.108.

arzulamaya iten varlık), “özne” ve “nesne” den oluşan üçlü yapı⁶, Rahmi- Rıza Efendi ile Rahmi- Kenan Bey ilişkisi içinde geçerlidir. Rıza Efendi, Rahmi'nin babasının ölümden sonra onu yetiştiren kişidir. Amcasıdır. Rıza Efendi mevcut sistemi tam olarak onaylamamakta ve bazı yönlerini eleştirmektedir. Arzulanan nesne yerine geçen olgu, tek parti yönetiminin değiştirilmesidir. Kenan Bey de aynı konumdadır. Rahmi'nin fiziki ve ruhi anlamda babalığını Rıza Efendi yapmışsa da mesleki ve sosyo-politik anlamda babalığını Kenan Bey yapmıştır. Kenan Bey, fiziki anlamda güçlü, sosyal açıdan ise “saygı” timsali bir kişidir. Rahmi, kendisini yetiştiren bu insanlara sevgi ve saygı duymakla birlikte bir tür onların yerini alma isteği de taşımaktadır. Kenan Bey'in aldığı bir davada açığı yakalayınca “*yakaladım seni üstâd*” demek suretiyle onun “*dolayımLAYICI*” olduğunu kabul etmiştir. Psikolojik bir yaklaşımla Rahmi'nin durumu için bir tür Oedipus kompleksi de denilebilir. Parçalanmış bir babalık algısının iki güçlü kişilik arasında dağılımı, neticede elinden alındığına inandığı ve biraz da kutsal olarak gördüğü “anne”nin yeniden elde edilme isteğidir bu. Annesinden kalma bahçenin kendisi küçükken satılmasından sonra yıllarca o bahçeye gitmez, avukat olduktan sonra bu bahçeyi almak için çok çabalar ama sahibi olamaz.

b. Norm Karakterler

Norm karakterler, roman başkişisinin kusurlarını yansıtan bir ayna, başkişi ile toplum arasındaki iletişimi sağlayan bir araç, tematik gücün temsilcisi konumundaki kişilerin eksiklerini tamamlayan roman figürleridir.⁷ Düz bir karakter olabilecekleri gibi yuvarlak karakterler de olabilirler. Bunlar genelde yazarın benimsenmiş değerleri doğrultusunda hareket ederler.

Eserde Kenan Bey ve Rıza Efendi, romanın başkişisine yol gösteren, yazarın benimsediği değerleri temsil eden norm karakterler olarak gösterilebilir. Kenan Bey, toplum içinde saygınlığı olan, gerek mesleki anlamda, gerekse kişilik bakımından güçlü, zengin, fiziki anlamda ise heybetli bir kişiliktir. Dostoyevski'yi tanımayanlarla konuşmak istemeyecek kadar kültürlüdür. (s.41) Tarık Buğra'nın babasının da bir hukukçu olduğu, Akşehir'de Serbest Parti'nin kurucusu olduğu göz önünde bulundurulursa, bu karakteri yaratmada kendi yaşam öyküsünden yararlandığı söylenebilir.⁸

Bir diğer norm karakter olan Rıza Efendi de toplum tarafından saygı duyulan, ekonomik durumu iyi, Rahmi'nin başı sıkıştıkça mutlaka fikrini almak zorunluluğunu hissettiği bir kişidir.

⁶ Rene, Girard, *Romantik Yalan ve Romansal Hakikât*, Çev. Arzu Etensel İldem, Metis Yayınları, İstanbul 2001, s.23-38.

⁷ Philip Stevick, *Roman Teorisi*, Çev. S. Katrancıoğlu, 2. basım, Ankara 2004, s.189.

⁸ Hüseyin, Tuncer, *Tarık Buğra*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1988, s.5.

Bu kişiler, Romanda etkinliği çok fazla olan kişilerdir. Sadece başkişinin eksikliklerini tamamlamakla kalmalar, aynı zamanda, romanın olay örgüsünün oluşmasında can alıcı vazifeler de üstlenirler. Yazar, bu kişileri oldukça iyi işlemiştir. Yazar, eserde vermek istediği mesajları bu kişiler aracılığı ile verir. Ancak, bu kişilerin görüşlerine karşı kinaye mesafesini korumakta kimi zaman güçlük yaşandığı da söylenmelidir. (s.118)

c. Kart Karakterler

Bu karakter tek bir karakteristik özelliğin vücut bulmuş şeklidir.”⁹ Gülbeyazların Mahmud, Sami Hoca, Belediye Reisi, Halk Fırkası mutemedi, Halk Fırkası müfettişlerinden Hilmi Bey kart karakterlerdir. Hilmi Bey dışındaki kart karakterler, bu tip karakterlerden beklenen tipik özellikleri sergilerler. Onlar sahneye çıktıkları anda bir duygunun temsilcisi olarak işlev yaparlar. Karşıt gücü simgeleyen bu kişiler, romanda adaletsizliğin ve kötülüğün temsilcisidirler. İhtiyaç hissedildiğinde hemen ortaya çıkarlar. Esere canlılık kazandıran tiplerdir.

Kart karakterlerin bu stilize işlevlerine rağmen Hilmi Bey, tipik özelliğinin dışına taşan daha boyutlu bir niteliğe sahiptir. Bu da bize kart karakterlerin daima düz karakterler olmak zorunda olmadığını gösteren bir örnektir.

d. Fon Karakterler

Eserde sadece dekoratif unsur durumunda olan, yerel görünümü yansıtan olaydaki etkinliği yok denecek kadar az olan kişilerdir. Rıza Efendi'nin oğlu Süleyman, Müftü Efendi, Hacı Ali, parti taraftarları, Çaycı Mıstık, Dişçi, Eczacı Yakup Bey, Kâşif romanda fon karakter denilebilecek nitelikteki kişilerdir.

Dil ve Üslup Özellikleri

Tarık Buğra, genel olarak İstanbul Türkçesini Esas alarak eserini oluşturmuştur. Kimi zaman şive taklidini de kullanmıştır. Fakat bu kullanımlar, gerçeklik duygusu uyandırılmak adına zorlama bir tavır değil, eserin tarihi roman olma hasebiyle doğal dokusuna uygun bir nitelik arz etmektedir.

Buğra, “diyalog” tekniğini, tasvir ve anlatım tekniğine oranla daha çok kullanmış, bu da eserin daha canlı ve akıcı olmasına katkı sağlamıştır.

Yaşayan, canlı kelimeler kullanan yazarın cümleleri genel olarak açıktır. Bununla birlikte kimi zaman sembolik anlatımı sağlamak için kapalı, sembollerle dolu cümleler de kullanmıştır. “Üslupçu bir yazar”¹⁰ oluşuyla nesil

⁹ Philip Stevick, a.g.e. s.185.

¹⁰ Ahmet Hamdi Tanpınar, *Edebiyat Üzerine Makaleler*, M.E.B. Basımevi, İstanbul 1969, s.128.

arkadaşlarından ayrı tutulan yazar, bu eserinde de aynı tutumunu devam ettirmiştir.

SONUÇ

Bireyin dramından ziyade toplumsal durum ve dramı merkeze alan bir roman olarak “Yağmur Beklerken”, tabiat-toplum, toplum-siyaset bağlamında biçimlenen beklenti ve çatışmaları; gerçekçi bir gözlemcilik ve titizlikle yansıtılma başarısının yanında, esas gücünü kahramanlarının sahiciliğiyle, onların olup bitenler karşısında isyana ve inkâra düşmeyle, düşürülmeyişlerinden alan dikkate değer bir romandır.

Gerçekten, yağmur rahmet olmaktan çıkacak, musibete dönecek, siyaset bereket ve hürriyet getirmeyip hüsrana sonuçlanacak ve insanlar bu nasıl bir devran şaşkınlığı ve çaresizliği içinde bile yaşamaya devam edebilecekler. “Yapacakları başka bir şeyleri yok veya ne yapabilirler ki?” sözünün cevap olmadığı bu yaşama sevgisi ve azminin arkasında ne var? Sorusunun cevabını yazar, insan ve toplumumuzun, sabır ve tevekkülle, engin yaşama tecrübesinde aramak gerektiğini sezdirerek veriyor. Bu da, Tağrik Buğra'nın iyimser realist bir çizgide oluşunun tabii bir sonucu olarak beliriyor.

KAYNAKÇA:

AYTAÇ, Gürsel; *Çağdaş Türk Romanları Üzerine İncelemeler*, Gündoğan Yayınları, Ankara 1999.

BUĞRA, Tarık, *Yağmur Beklerken*, İletişim Yayınları, İstanbul 2004.

DOĞAN, Mehmet Can, *Tarihî Romanın Dinamikleri ve Son On Beş Yılın Tarihî Romanları*, Türk Yurdu Dergisi, S.153-154, Mayıs-Haziran 2000

FORSTER, E.M., *Roman Sanatı*, Çev. Ünal Aytür, Adam Yayınları, İstanbul 1985.

GİRARD, Rene, *Romantik Yalan ve Romansal Hakikat*, Çev. Arzu Etensel İldem, Metis Yayınları, İstanbul 2001.

STEVİCK, Philip, *Roman Teorisi*, Çev. S. Katrancıoğlu, 2. Basım, Ankara 2004.

TUNCER, Hüseyin, *Tarık Buğra*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1988.